

Kuinka suojella lasta syrjinnältä?

Olemme varautuneet kyselyihin adoptiotaustasta, niitä osaamme odottaa. Mutta osaammeko me valtaväestöön kuuluvat vanhemmat valmentaa lapsiamme eriarvoiseen kohteluun?

Nykymaailmassa on pelottavan paljon uhkakuvia, joiden tiedostaminen kuuluu vastuulliseen vanhemmuuteen, vaikka mieli tekisi vain painua peiton alle ja uskoa kamalien asioiden tapahtuvan jossain kaukana meistä. Rodullisia ennakkoluuloja ja rasismia esiintyy, siitä lienemme kaikki samaa mieltä. Vaikeammin hyväksyttävä asia on se, että myös oma lapsemme on mahdollisesti sellaisen kohteena.

Mehän rakastamme lastamme juuri sellaisena kuin hän on. Ja niin kauan kuin hän on pieni, myös ympäristö pitää häntä hellyttävänä – jopa siinä määrin, että ihon ja hiusten koskettelijoita riittää harmiksi asti. Lapsen kasvaessa on yhä todennäköisempää, että hän kohtaa ihmisiä, joille hänen erilainen ulkonäkönsä on syy eriarvoiseen, jopa aggressiiviseen kohteluun. Vanhempana minua surettaa ajatus, että näin tapahtuisi. Enemmän minua järkyttää kuitenkin ajatus siitä, että lapseni joutuisi yksin käsittelemään – tai jättämään käsittelemättä – tämän vaikean ja satuttavan asian. En voi aina olla paikalla suojelemaan häntä. Miten voisin antaa lapselleni välineitä käsitellä ulkonäköön liittyviä ennakkoluuloja sekä kestämään vihjailevaa ja suoraa rasismia?

Vanhemman on oltava valpas

Amerikkalainen kirjailija ja kahden Koreasta adoptoidun tyttären äiti Cheri Register varoittaa adoptiovanhempia tuudittautumasta rakkauden kaikkivoipaisuuteen ja on sitä mieltä, että vähemmistöön kuuluvat vanhemmat osaavat paremmin valmistaa lapsiaan kohtaamaan syrjintää. ”Onko meillä (valkoisilla) adoptiovanhemmilla edellytyksiä kasvattaa lapsemme tuntemaan itsensä inhotuiksi?” Asian voi myös muotoilla toisin. Jos olemme kasvaneet valtaväestön edustajina, meillä ei ole omakohtaista kokemusta toiseudesta ja niin ollen emme ehkä huomaa sellaista, vaikka sitä meihin kohdistuisikin. Törmään tähän ongelmaan omassa arjessani ulkomaalaisen mieheni kanssa; hänen mielestään minä en huomaa meihin kohdistuvia vihamielisiä katseita ja minun mielestäni hän on vainoharhainen. Totuus lienee jossain välimaastossa.

Biskajalainen adoptiovanhempien yhdistys Ume Alaia alkuunpani vuonna 2008 tutkimuksen adoptoitujen lasten kohtaamasta syrjinnästä. Tutkimuksen tulokset mukailevat Registerin väitettä. Jotta lapsista kasvaisi tasapainoisia aikuisia, on ympäristön, mutta ennen kaikkea vanhempien huomio kiinnitettävä eriarvoiseen kohteluun ja syrjintään. Vähemmän kuin 30 % vanhemmista ilmoitti perheensä kokeneen etnistä syrjintää, kun taas lapsista 66 % oli tullut syrjityiksi. Tästä voi tehdä kaksi johtopäätöstä: adoptoidut lapset kohtasivat enemmän syrjintää ollessaan yksin kuin ollessaan perheensä kanssa, ja että vanhemmat eivät huomaa yhtä herkästi

näitä tilanteita. Espanjalaisten tulkinnan mukaan vanhemmat vähätelivät syrjintää lasten tavallisena kinaseluna, joka kuuluu asiaan, eivätkä tavoittaneet lapsen kokemusta hyljeksinnästä. Sen sijaan adoptiosta johdettiin ennakkoluuloihin vanhemmat ja lapset reagoivat yhtä herkästi, tilanteet tunnistettiin ja koettiin samankaltaisesti.

Tutkimuksen valossa lapset jäivät siis useasti yksin syrjinnän kokemukseen, koska heillä ei ollut keinoja jakaa sitä vanhempiensa kanssa. ”Lapsemme ovat yhtä baskeja kuin kuka tahansa, mutta he päätyvät epäilemään identiteettiään ilman samaistumiskohteita. Venäjältä adoptoitu tyttö tai Ukrainasta adoptoitu poika näyttävät erilaiselta kuin vanhempiensa. Jos se nähdään koulussa kielteisenä asiana, lapsi ei yleensä kerro asiaa kotona. Ja mitä hän tekee kaiken ilmaisemattoman tuskan kanssa?” murehtii adoptioäiti Esther Pacheco.

Lapsen tunne on hänelle aina totta

Monille vanhemmille pyrkimys ymmärtää lastaan on spontaania ja luonnollista. Ammatillaiset kutsuvat tätä kykyä tunnistaa omia tunteita ja ajatuksia ja pyrkimystä tulkita toisen vastaavia *mentalisaatioksi*. Kun vanhempi antaa lapsen kokemukselle arvoa, lapsi itse antaa arvoa omalle kokemukselleen ja omille tunteilleen. Kaikenlaisten tunteiden vastaanottaminen avoimesti viestii lapselle, että sekä positiiviset että negatiiviset tunteet ovat siedettävissä. *Sekundaarinen representaatio* tarkoittaa sitä, että vanhempi ottaa vastaan lapsen tunteen, kannattelee sitä mielessään ja työstää sen lapsen sietokyvylle sopivaan muotoon, koska lapsi ei siihen vielä yksin pysty. Ellei tällaista mahdollisuutta tunteiden käsittelyyn ole, lapsi oppii sivuuttamaan tunteensa ja jää yksin epäaitouden tunteen kanssa.

Ihmisellä on synnynnäinen kyky mentalisaatioon, mutta se kehittyy vain vuorovaikutuksessa. Sillä tiedetään olevan myös yhteyttä kiintymyksen muodostumiseen. Adoptiovanhemmat joutuvat siis kuroma umpeen mahdollisia varhaisia puutteita, ja vanhemman reflektiivistä kykyä on välttämätöntä arvioida aina suhteessa lapsen kehitysvaiheeseen. Koskaan emme voi olla varmoja toisen ihmisen kokemuksista, toiveista tai motiiveista, mutta jo pelkkä yritys tavoittaa toisen henkilön mielen tila on merkittävä prosessi.

Norjalais-korealainen Geir Follevåg syyttää kirjas-

saan ”Adoptert Identitet” lapsuuttaan liian idylliseksi. Hänen mielestään hänen norjalaiset adoptiovanhempiensa johtivat häntä harhaan vakuutellessaan hänen olevan ihan yhtä norjalainen kuin kaikki muutkin. Häntä neuvottiin olemaan välittämättä kohtelusta, ja että hänen pitäisi sääliä noita tietämättömiä, jotka kohtelivat häntä väärin. ”Minä petin itseni”, Geir Follevåg kirjoittaa, ”uskomalla, ettei erilainen ulkomuotoni ollut riittävän tärkeä puolustettavaksi.” Yläasteen aikana tapahtunut rankka rasistinen kiusaaminen johti kuitenkin johonkin positiiviseen; Geir teki rauhan aasialaisen ulkomuotonsa kanssa ja pääsi eroon syrjinnästä, jonka oli itsekin sisäistänyt uskottuaan, ettei hänen erilaisuutensa ollut tärkeää.

Avoimuus ja rehellisyys tukevat lasta

Jos ja kun lapsesi joutuu rasismien kohteeksi, on tärkeää vastaanottaa ja hyväksyä hänen tunteensa tapahtuneesta. Älä yritä puolustella tai selittää loukkaajan tekoja. Huolimatta siitä, mitä loukkaaja aikoi ja oliko se tahallista vai tahatonta, lastasi on loukattu. Mikäli tapahtumiin liittyy aikuinen tai huomattavasti vanhempi lapsi, tai jokin instituutio kuten koulu, on sinun vanhempana tartuttava asiaan.

Miten sitten valmistaa lasta? Kerro lapsellesi rehellisesti, että johtuen hänen erilaisesta ulkonäöstään hän voi kohdata syrjintää ja hyljeksintää. Kerro, että rasismi voi ilmentyä haukkumisen, pelottelun, huonon kohtelun, poissulkemisen tai fyysisen väkivallan muodossa.

Kerro, että nämä ikävät asiat satuttavat, mutta hän ei ole ansainnut sellaista kohtelua, ja että hän on hyvä juuri sellaisena kuin hän on.

Auta häntä löytämään sopivia keinoja selviytyä vastaavista tilanteista: keneltä pyytää apua, minkälaiset vastaukset suojelevat häntä, mitkä taas eivät. Harjoittele muutamia valmiita repliikkejä. Miettikää, milloin on turvallisempaa lähteä tilanteesta, tai millainen itsepuolustus ja toisten puolustaminen on sopivaa.

Vastaa heti loukkaaviin ja vähätteleviin kommentteihin asiallisesti. Älä ole hiljaa, suojele lastasi. Näytä lapsellesi, että otat asian vakavasti.

Kun olette jälleen kotona, palaa asiaan. Tee selväksi, että et ole puhujan kanssa samaa mieltä, että tämä toinen on väärässä ja rohkaise lastasi kertomaan sinulle, jos vastaavankaltaisia tilanteita esiintyy. ♦

LÄHTEET

- ♦ LANCASTER, KATHY. 1996. *Keys To Parenting An Adopted Child*
- ♦ SINKKONEN, JARI & KALLAND, MIRJAM, (TOIM.) 2011. *Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen*. Helsinki: Sanoma Pro.
- ♦ www.parasaber.com/familia/adopciones/postadopcion/articulo/adopciones-postadopcion-racismo-adopcion-interracial-prejuicios-entorno-proximo/13137/
- ♦ www.vidasolidaria.com/noticias/2011-05-12/siete-cada-diez-menores-adoptados-1923.html
- ♦ <http://adopcionpordentro.blogspot.com/2007/11/10-alternativas-ii-la-raza-no-importa.html>

